

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

BAŞARAN-TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:19878/03)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

22 Temmuz 2008

İşbu karar AIHS'nin 44§2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (19878/03) no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşları Ayşen Başaran, Şengül Başaran ve Hüseyin Başaran'ın (başvuranlar) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 2 Nisan 2003 tarihinde Temel İnsan Hakları ve Özgürlüklerini güvence altına alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurdur.

Başvuranlar, AİHM önünde İstanbul Barosu avukatlarından C. Hortoğlu tarafından temsil edilmektedirler.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuranlar, sırasıyla 1992, 1966 ve 1964 doğumlulardır ve Kırklareli'nde ikamet etmektedirler.

Birinci başvuran Ayşen Başaran, Şengül ve Hüseyin Başaran'ın kızıdır. 27 Nisan 1995 tarihinde, Ayşen Başaran, zatürre tedavisi nedeniyle SSK Lüleburgaz Hastanesi'ne iğne olmuştur. Söz konusu iğnenin hatalı yapılmasının ardından, Ayşen Başaran'ın sol kolu kangren olmuştur. Ayşen Başaran'ın sol kolu yedi kez ameliyat edilmiş, son olarak da dirsek hizasından kesilmiştir.

A. Ceza Davası

31 Mayıs 1995 tarihinde, Hüseyin Başaran, Fatih Savcılığı'na şikayette bulunmuştur. 2 Haziran 1995 tarihinde, Fatih Savcılığı, *ratione loci* bakımından yetkisi olmadığını açıklamış ve şikayet dilekçesini Lüleburgaz Savcılığı'na göndermiştir. 27 Haziran 1995 tarihinde, Lüleburgaz Savcılığı, istemeden adam yaralamaya sebebiyet vermekten hastane personeli hakkındaki iddianameyi Lüleburgaz Asliye Ceza Mahkemesi'ne sunmuştur. 16 Kasım 1995 tarihinde ilk duruşma gerçekleşmiştir.

18 Ocak 1996 tarihli duruşmada, Asliye Ceza Mahkemesi, Yüksek Sağlık Şurası'ndan bilirkişi raporu istemiş ve söz konusu rapor 10 Nisan 1996 tarihinde sunulmuştur.

26 Haziran 1996 tarihli duruşmada, Asliye Ceza Mahkemesi, sanıkların beraatına karar vermiştir.

Söz konusu süre zarfında müdahil tarafı oluşturan Hüseyin Başaran temyize başvurmuştur.

1 Mayıs 1997 tarihinde, Yargıtay, Adli Tıp Kurumu bilirkişi raporu bulunmaması sebebiyle söz konusu kararı bozmuştur. Temyizden sonraki ilk duruşma 10 Haziran 1997 tarihinde gerçekleşmiştir.

15 Temmuz 1998 tarihinde, Adli Tıp Kurumu raporunu sunmuştur.

9 Aralık 1998 tarihli duruşmada, Asliye Ceza Mahkemesi, ek bilirkişi raporu istemiştir.

2 Mart 1999 tarihli duruşmada, Asliye Ceza Mahkemesi, Adli Tıp Kurumu Genel Kurulu'nun görüşünü istemiştir. 23 Aralık 1999 tarihinde Adli Tıp Kurumu Genel Kurulu, raporunu sunmuştur.

22 Mart 2000 tarihinde Asliye Ceza Mahkemesi, sanıklardan birinin mahkumiyetine karar vermiştir.

21 Haziran 2001 tarihinde, Yargıtay, kararı bozmuştur.

21 Haziran 2001 tarihinde temyiz kararına uygun olarak hareket eden Asliye Ceza Mahkemesi, 23 Nisan 1999 tarihinden önce işlenen bazı suçların hükme bağlanmasının teciline ilişkin 4616 sayılı yasa uyarınca davanın beş yıl süre ile askıya alınmasına karar vermiştir.

8 Kasım 2002 tarihinde, sözkonusu karara yapılan itiraz Kırklareli Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

B. Hukuk Davası

25 Nisan 1996 tarihinde, başvurular, Lüleburgaz İş Mahkemesi'nde SKK 'ya karşı dava açmışlardır. İlk duruşma 13 Haziran 1996 tarihinde gerçekleşmiştir.

18 Temmuz 1996 tarihli duruşmada, İş Mahkemesi, yukarıda sözü edilen ceza davasının sonucunu beklemeye karar vermiştir. Yedi duruşmanın ardından, 11 Aralık 1997 tarihinde, Mahkeme, *ratione materiae* bakımından yetkisi olmadığını açıklamış ve dosyayı Lüleburgaz Asliye Hukuk Mahkemesi'ne havale etmiştir.

3 Mart 1998 tarihinde, mahkeme, hasar tespiti için bir bilirkişi görevlendirmiştir. Cezai sürece bağlı olarak birçok dava ertelenmiştir.

9 Aralık 1998 tarihli duruşmada, mahkeme, Ayşen Başaran'ın maluliyet oranının tespiti için Adli Tıp Kurumu'ndan ek bilirkişi raporu talep etmiştir.

8 Şubat 2001 tarihinde, mahkeme, Sosyal Sigortalar Kurumu'nu başvuranlara tazminat ödemeye mahkum etmiştir. Sözkonusu iki tarih arasında, mahkeme, ek bilirkişi raporlarının sunulmasını beklemiştir.

5 Kasım 2001 tarihinde, davalının temyiz başvurusu üzerine, Yargıtay, sözkonusu kararı bozmuştur.

5 Mart 2002 tarihli duruşmada, mahkeme, ek bilirkişi raporu talep etmiştir.

30 Nisan 2002 tarihinde, mahkeme, Sosyal Sigortalar Kurumu'nu, olayın meydana geldiği tarihten itibaren hesaplanmak üzere gecikme faizi ile birlikte başvuranlara 27 milyar TL'ye yakın tazminat ödemeye mahkum etmiştir.

15 Ekim 2002 tarihinde sözkonusu karar Yargıtay tarafından onanmıştır.

6 Şubat 2003 tarihinde, başvurular, icra dairesi aracılığıyla yaklaşık 128 milyar TL'nin tahsili için idareye çağrıda bulunmuşlardır.

28 Şubat 2003 tarihinde, Sosyal Sigortalar Kurumu, icra dairesine ödemeyi yapmıştır. Vergiler düşüldükten sonra, Sosyal Sigortalar Kurumu, başvuranlara, yaklaşık 117 milyar TL (söz konusu tarihte 68.000 Euro) tutarında tazminat ödemiştir.

HUKUK

I. AİHS’NİN 6/1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

AİHS’nin 6/1 maddesi bakımından, başvuranlar, 4616 sayılı yasa uyarınca ceza davasının beş yıl süre ile askıya alınması nedeniyle, ceza kararı verilmesinin mümkün olmamasından şikayetçidirler. Başvuranlar ayrıca, söz konusu iki davanın AİHS’nin 6/1 maddesi ile öngörülen “makul süre” ilkesine riayet etmediğini ileri sürmektedirler.

Hükümet, bu iddialara karşı çıkmaktadır.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Ceza davasında karar verilmemesine ilişkin şikayet konusunda AİHM, AİHS’nin 6. maddesinin, başvurana, üçüncü kişilerin mahkum ettirilmesini sağlama hakkı tanımadığını hatırlatmaktadır (*Perez-Fransa*, başvuru no: 47287/99).

Sonuç olarak, AİHM, AİHS’nin 6. maddesi ile *ratione materiae* bağdaşmadığı gerekçesiyle söz konusu şikayeti AİHS’nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca reddetmektedir.

Mevcut davada yargılama süreleri kapsamında yapılan şikayete ilişkin olarak, Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmediğini savunmakta ve AİHM’den söz konusu şikayetin kabuledilemez ilan edilmesini talep etmektedir. Hükümet, görüşlerinde, başvuranların AİHM önünde ileri sürdükleri şikayeti ulusal mahkemeler önünde dile getirmediğini belirtmektedir.

Başvuranlar, Hükümet’in görüşüne karşı çıkmaktadırlar.

Hükümet’in başvuranların etkili iç hukuk yoluna sahip olduklarını ortaya koymaması nedeniyle AİHM, cezai yargılama süresi kapsamında yapılan şikayetlere ilişkin olarak Hükümet tarafından yapılan benzer itirazları daha önce reddettiğini hatırlatmaktadır (*Tendik ve diğerleri*, başvuru no: 23188/02, 22 Aralık 2005; *Yağcı ve Sargın-Türkiye*, 8 Haziran 1995). Mevcut davada Hükümet, AİHM’nin söz konusu içtihattan ayrılmasını sağlayacak bir görüş sunmamıştır.

Bu durumda AİHM, Hükümet’in itirazını reddetmektedir.

AİHS’nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esasa ilişkin

Ceza davasında dikkate alınacak süreç 31 Mayıs 1995 tarihinde başlamış ve 8 Kasım 2002 tarihinde sona ermiştir. Dolayısıyla, sözkonusu dava iki kere başvurulmuş iki dereceli mahkemede yaklaşık 7 yıl 6 ay sürmüştür.

Hukuk davasına ilişkin olarak ise dava, 25 Nisan 1996 tarihinde başlamış ve 28 Şubat 2003 tarihinde sona ermiştir. Dolayısıyla dava iki kere başvurulmuş iki dereceli mahkemede yaklaşık 6 yıl 10 ay sürmüştür.

AİHM, yargılama sürecinin makul yapısının dava koşullarını takiben ve mahkeme yerleşik içtihatları, özellikle davanın karmaşıklığı, başvuranın ve yetkili mercilerin tutumu ve ilgililer bakımından davanın önemi dikkate alınarak değerlendirildiğini hatırlatmaktadır (Bkz. diğerleri arasında *Frydlender-Fransa*, başvuru no: 30979/96).

AİHM, daha önce birçok kez mevcut davaya benzer sorunları ortaya koyan davaları incelemiş ve AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (Bkz. sözü edilen *Frydlender*).

Takdirine sunulan unsurların tamamını incelemesinin ardından AİHM, bu davada farklı bir sonuca ulaşmak için Hükümet'in ikna edici hiçbir tespit ve delil sunmadığı kanaatindedir. Konuya ilişkin içtihadını göz önüne alarak AİHM, mevcut davada yargılama sürelerinin çok uzun olduğu ve "makul süre" ilkesinin gereğine riayet etmediği kanaatindedir.

Bu durumda AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, AİHS'nin 6/1 maddesi ile güvence altına alınmış olan haklarının ihlal edildiğine ilişkin şikayetlerini dile getirebilecekleri etkili bir iç hukuk yolu bulunmayışından da şikayetçilerdir.

Başvuranlar, AİHS'nin 13. maddesine atıfta bulunmaktadır.

Hükümet, sözkonusu şikayet hakkında görüşlerini belirtmemiştir.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Ceza davasında karar verilmemesine ilişkin şikayetin kabuledilebilirliği hakkında yukarıda ulaştığı sonucu göz önüne alarak AİHM, bu şikayetin AİHS bakımından savunulabilir olarak değerlendirilemeyeceği kanaatindedir.

Dolayısıyla AİHM, AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkrası uyarınca şikayetin bu kısmını mesnetten yoksun olduğu gerekçesiyle reddetmektedir.

Yargılama süresinin telafisi için iç hukukta etkili başvuru yolunun bulunmadığına ilişkin şikayetin ikinci kısmı ile ilgili olarak, AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan

bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esasa ilişkin

AİHM içtihadına göre, AİHS'nin 13. maddesi, AİHS'nin 6/1 maddesiyle getirilen davaların makul bir süre içerisinde görülmesi yükümlülüğüne yönelik bir ihlal hakkında ulusal bir mahkeme önünde şikayette bulunabilme imkanı tanıyan etkili başvuruyu güvence altına alır (*Kudla-Polonya*, başvuru no: 30210/96).

Yargılanabilir kişilerin iç hukukta sahip oldukları yolların, ileri sürülen ihlalin meydana gelmesini veya devamını önleyebilecek veya halihazırda meydana gelen ihlaller için ilgililere uygun tazmin sağlayabilecek şekilde etkili olup olmadığının tespit edilmesi gerekmektedir (*Hartman-Çek Cumhuriyeti*, başvuru no: 53341/99). AİHS'nin 13. maddesi bu konuda bir seçenek sunmaktadır: bir başvuru, başvuruda bulunulan mahkemelerin kararını hızlandırma ya da önceden meydana gelmiş olan gecikmelerden dolayı yargılanabilir kişiye yeterli tazminat sağladığında “etkilidir” (*Mifsud-Fransa*, başvuru no: 57220/00).

Mevcut davada başvuranlar, Devlet'in, yargılamayı hızlandırmak amacıyla mahkemeler üzerindeki denetim yetkisini kullanması hiçbir başvuru yoluna sahip değillerdi (Bkz, *Tendik ve diğerleri-Türkiye*, başvuru no: 23188/02, 22 Aralık 2005).

Bu durumda, AİHS'nin 6/1 maddesi ile birlikte AİHS'nin 13. maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuranlar, 20.000 Euro maddi zarar ve maruz kaldıkları manevi zarar için 90.000 Euro talep etmektedir.

Hükümet, sözkonusu taleplere karşı çıkmaktadır.

AİHM, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi tazminat arasında illiyet bağı bulunmadığını gözlemlemekte ve sözkonusu talebi reddetmektedir. Buna karşın, AİHM, Ayşen Başaran'a 9.000 Euro ve Şengül Başaran ve Hüseyin Başaran'a ortaklaşa olarak 9.000 Euro ödenmesi gerektiği kanaatindedir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuranlar, AİHM önünde yapmış oldukları yargılama masraf ve giderleri için 18.000 Euro talep etmektedirler. Ancak başvuranlar, bu bağlam hiçbir belge sunmamışlardır.

Hükümet, çok fazla olduğuna hükmettiği sözkonusu talebi reddetmesi için AİHM'ye çağrıda bulunmaktadır.

AİHM içtihadına göre bir başvuran yargılama masraf ve giderlerinin geri ödemesini ancak gerçekliği, gerekliliği ve makul oranda oldukları ortaya konulduğu sürece elde edebilir. Mevcut davada, sahip olduğu unsurları ve yukarıda sözü edilen kriterleri göz önüne alarak,

başvuranların, iddialarını destekleyici hiçbir belge sunmamaları nedeniyle AİHM, AİHM önünde yargılama masraf ve giderlerine ilişkin olarak yapılan talebi reddetmektedir.

C. Gecikme faizi

Gecikme faizi Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Yargılama süresinin çok uzun olması ve bu konuda başvuruda bulunabilecek iç hukuk yolu bulunmaması kapsamında yapılan şikayetlere ilişkin başvurunun *kabuledilebilir* olduğuna;
2. Başvurunun geri kalan kısmının *kabuledilemez* olduğuna;
3. AİHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. AİHS'nin 13. maddesinin *ihlal edildiğine*;
5. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL' ye çevrilmek üzere, Savunmacı Devlet tarafından Ayşen Başaran'a 9.000 Euro (dokuz bin Euro) ve Şengül Başaran ve Hüseyin Başaran'a ortaklaşa olarak 9.000 Euro (dokuz bin Euro) manevi tazminat *ödenmesine*;
b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;
6. Adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin *reddine*;

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 22 Temmuz 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.